



Κ Ι Σ Μ Ε Τ

ΚΙΣΜΕΤ· ἰδοὺ μία λέξις, τὴν ὁποίαν ἀκούει τις συχνότατα ἐπαναλαμβανομένην ἐν Τουρκίᾳ παρὰ τοῖς τούρκοις, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, καὶ ἣτις ἀπέμεινεν εἰσέτι ἐν χρήσει εἰς ἀρκετὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ μερικαὶ ἄλλαι λέξεις, λείψανα τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως.

Κισμέτ σημαίνει τὸ πεπρωμένον, τὸ «γραφό». Εἶναι τις ἀσθενῆς; Θὰ ζήσῃ ἢ θὰ ἀποθάνῃ, ὅπως ὀρίζει τὸ κισμέτ τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐπιδημία τις ὡς ἡ εὐλογία, ἡ χολέρα, ἡ πανώλης κτλ. μαστίζουσι τὴν πόλιν; Ἡ ἐπιδημία προέρχεται ἐκ θεοῦ καὶ θὰ παρέλθῃ μόνη τῆς κατὰ τὸ κισμέτ. Τὰ πάντα παράγονται, ὑφίστανται καὶ παρέρχονται συμφώνως πρὸς τὸ κισμέτ.

Τὸ Κοράνιον γράφει: «Οὐδεὶς ἀποθνήσκει παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀποθνήσκει δὲ ὅταν καὶ ὅπως εἶναι γραμμένον εἰς τὸ βιβλίον, τὸ ὀρίζον τὴν διάρκειαν ἐκάστου ἐν τῷ κόσμῳ πράγματος». (Βιβλ. Γ. 139). Ἐπὶ τοῦ χωρίου τούτου καὶ ἄλλων τινῶν τῆς αὐτῆς φύσεως ἐστηρίχθη ἡ θεωρία, ὅτι πᾶν ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πᾶν ὅ,τι πράττει οὗτος, καλὸν ἢ κακόν, τὰ πάντα ἐν γένει διέπονται ὑπὸ τῆς θείας βουλήσεως, ἐπομένως κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ὁ ἄνθρωπος, προτοῦ εἰσέτι γεννηθῆ, εἶναι ἄνωθεν προαποφασισμένον ἐάν θὰ γίνῃ καλὸς ἢ κακὸς καὶ ἐάν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ θὰ τύχῃ τοῦ παραδείσου ἢ τῆς κολάσεως.

Οὕτω κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἀποκλείεται ἐντελῶς τὸ αὐτεξούσιον καὶ ἡ ἐλευθέρη θέλησις τοῦ ἀνθρώπου, διατελεῖ δὲ οὗτος ὑπὸ διηνεκῆ ἐξαναγκασμὸν νὰ πράττῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, χωρὶς νὰ δύναται νὰ κάμῃ ἄλλως. Ἄλλ' οἱ τὴν θεωρίαν ταύτην ἀσπαζόμενοι, ὀνομασθέντες *δζεμπερεῖ* (ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως *δζεμπερ*, ἣτις σημαίνει *βία*, *ἐξαναγκασμός*) ἐνωρίτητα ἐξαγακτήθησαν ὑπὸ τῶν λοιπῶν Μουσουλμάνων ὡς αἰρετικοί, ὁπότεν δὲ ἡ ἔδρα τοῦ Χαλιφάτου ἐγκατεστάθη πλέον ἐν Βαγδάτῃ καὶ ἤρχισε καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβῶν ἢ σπουδῇ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ

ὁποίου καὶ ἐχρησιμοποιήθη πρὸς συστηματοποίησιν τῶν δογμάτων τῆς Μουσουλμανικῆς θρησκείας*, ἢ περὶ τοῦ πεπρωμένου θεωρία ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον πολλῶν καὶ μακρῶν συζητήσεων μεταξύ τῶν Μουσουλμάνων θεολόγων, καθωρίσθησαν δὲ λεπτομερέστερον καὶ συστηματικώτερον τὰ κατ' αὐτήν.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μεγίστου Ἰμάμη Ἐμποῦ Χανηφέ, εἰς ὃν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ συστηματοποίησις τῶν δογμάτων τοῦ Ἰσλαμισμού καὶ ἡ διαρρῦθιμις τῆς Μουσουλμανικῆς νομοθεσίας, ὁ ἄνθρωπος ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲ διαφόρους ιδιότητας, ὡς π. χ. τοῦ κινεῖσθαι, περιπατεῖν, τρῶγειν, ἐνεργεῖν καὶ πράττειν τι κτλ. καὶ αἱ μὲν ιδιότητες αὗται εἶναι ἔμφυτοι αὐτῷ, ἀπόκειται ὁμως εἰς τὴν ἐλευθέραν βούλησίν του νὰ μεταχειρισθῇ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐγκρίνει τὰς ιδιότητας ταύτας, ὡς π. χ. νὰ περιπατήσῃ ὁπόταν θέλῃ, νὰ φάγῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, νὰ πράξῃ καὶ ἐνεργήσῃ κατὰ τοῦτον ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, νὰ παραλείψῃ νὰ πράξῃ τι, ὅπερ θεωρεῖ ἀπηγορευμένον, ἐκ τῆς χρήσεως δὲ ταύτης τῶν τοιούτων ιδιοτήτων καθίσταται οὗτος ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του διὰ πᾶσαν πράξιν ἢ παράλειψίν του. Ἐντεῦθεν προκύπτει καὶ ὁ καταλογισμὸς καὶ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τοὺς πράττοντας τὸ καλόν, ἢ τιμωρία δὲ καὶ ἡ κόλασις διὰ τοὺς παραβαίνοντες τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡ Θεωρία μὲν αὕτη ἐγένετο ἐπισήμως ἀσπαστὴ ὑπὸ τῆς Μουσουλμανικῆς Θεολογίας, χωρὶς ὁμως νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκριζώσῃ μέχρι τῆς σήμερον τὰς παρὰ τῷ λαῷ ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῖς ἀνωτέραις ἀκόμη τάξεσιν ἐπικρατούσας προλήψεις καὶ ἰδέας περὶ τοῦ πεπρωμένου.

Ἡ εἰς τὸ πεπρωμένον πίστις καθιστᾷ τὸν Τουρκικὸν ὡς καὶ πάντα ἐν γένει Μουσουλμανικὸν λαὸν ὑπομονητικὸν καὶ ἀνεκτικόν, συνάμα δὲ ἡ ἰδέα ὅτι, ὅταν ἐπιστῇ ἢ παρὰ τῆς Μοίρας προσδιωρισμένη ἡμέρα τοῦ θανάτου ἐνὸς ἐκάστου, οὗτος θὰ ἀποθάνῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἴτε εὕρισκόμενος ἐν ἐκστρατεία καὶ ἐκτεθειμένος εἰς τὸν κίνδυνον, εἴτε παραμένων οἴκαδε καὶ προφυλαττόμενος, καθιστᾷ τὸν Τοῦρκον στρατιώτην μαχητὴν γενναῖον καὶ ἀπτόητον πρὸ τῶν κινδύνων τῆς μάχης.

Ὅποταν ὁ Σουλτάν Μαχμουτ πρὸς πρόληψιν τῆς ἐξαπλώσεως τῆς χολέρας εἰς τὰς χώρας του ἠθέλησε κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ σύστημα τῶν λοιμοκαθαρητηρίων καὶ ἐν Τουρκία, ἐπειδὴ τὸ σύστημα τοῦτο ἔθεωρεῖτο παρὰ τῷ λαῷ ὡς ἀντικείμενον εἰς τὰς περὶ τοῦ πεπρωμέ-

* ΣΗΜ. — Μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη εἰς τὰς Μουσουλμανικὰς θεολογικὰς σχολὰς (Μενδρεσεδες) καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὸ Τουρκεστάν, τὰς Ἰνδίας, καὶ ἀλλαχοῦ ὡς εἰσαγωγή τῆς θεολογίας διδάσκεται τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν προπαιδείαν τῆς Θεολογίας καὶ Νομικῆς καὶ φέρει εἰσέτι τὴν ἑλληνικὴν ὀνομασίαν «Ἰσαγοζιέ» (εἰσαγωγή).

νου προλήψεις καὶ ἐπομένως ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ καὶ ὡς ἀντιθρησκευτικὸν καὶ ἐξεγείρη τὰ πνεύματα, ἀφοῦ διὰ τῶν λοιμοκαθαρτηρίων ἐπεζητεῖτο ἡ ἀπομόνωσις τῶν ἐπιχολέρων μερῶν καὶ ἡ παρεμπόδισις τῆς ἐξαπλώσεως τῆς χολέρας εἰς ἕτερα μέρη, ἐνῶ κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν ἡ ἀσθένεια προήρχετο ἐκ θελήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ θελήσεως τοῦ Θεοῦ μόνη τῆς θά κατέπαυεν, ὁ Σουλτάνος πρὸς καθυσύχασιν τοῦ λαοῦ ἐζήτησε φετβὰν (γνωμοδότησιν) παρὰ τοῦ Σεῖχουλισλαμάτου, τῆς μόνης ἀρμοδίας Ἀρχῆς νὰ ἀποφαίνεται περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἱερὸν νόμον τοῦ Ἰσλάμ. Τὸ Σεῖχουλισλαμάτον ἐμελέτησε τὰς πηγὰς τῆς Μουσουλμανικῆς θρησκείας καὶ νομοθεσίας, εὔρε δὲ διάφορα κείμενα καὶ παραδείγματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασισθὲν ἐγνωμοδότησεν, ὅτι τὸ σύστημα τῶν λοιμοκαθαρτηρίων δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἱερὸν Νόμον. Τὸ Κοράνιον λέγει «ὁ ἕξω τοῦ κακοῦ εὐρισκόμενος, ἄς μὴ εἰσέρχεται εἰς τὸ κακόν». Ὁ Χαλίφης Ὁμέρ, καίτοι εὐρίσκετο ἐν ἐκστρατείᾳ κατὰ τῆς Δαμασκοῦ, πληροφορηθεὶς καθ' ὁδὸν ὅτι τὴν πόλιν ταύτην ἐμάστιζεν ἡ πανώλης, ἀνέστειλε τὴν περαιτέρω πορείαν του.

Μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Σεῖχουλισλαμάτου ἐξεδόθη ὁ Αὐτοκρατορικὸς Ἰραδὲς, ὁ διατάσων τὴν ἴδρυσιν τῶν λοιμοκαθαρτηρίων ἐν Τουρκίᾳ. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου ἀποδεικνύεται ὅποσον βαθείας ἔχουσι τὰς ῥίζας καὶ τὴν σήμερον εἰσέτι παρὰ τῷ λαῷ αἱ περὶ τοῦ πεπρωμένου προλήψεις, ἃς καὶ ἡ Κυβέρνησις ἀναγκάζεται πολλάκις νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν.

(Μυτιλήνη, Μάιος 1912)

Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Η ΔΟΞΑ

Η Δόξα, ἀνήσυχη περνοῦσε
 τὰ μονοπάτια τὰ ψηλά,
 κι' ὅσα σιὰ χέρια τῆς κρατοῦσε
 — δάφναις καὶ λούλουδα ἀπαλὰ —
 σὲ κάθε βῆμα τῆς σκορποῦσε.

Κι' ἀθάνατες πνοὲς παρθένες
 τᾶπλεκαν στέφανα μ' εὐχές,
 νὰ τὰ φορέσουν φῶς λουσιμένες
 κάποιες ἀνάλαφρες ψυχές,
 ποῦ 'πίσω ἐφθάναν κουρασμένες.

(Σμύρνη)

ΣΤΥΛ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ